

τάξη τη νύχτα, και μὴ σκυμμένο κεφάλι ἀφουγκραστῇ τῶν σκοταδιῶν τὰ ψιθυρίσματα, ποῖός ἄλλος θὰ τοῦ μουρμουρίσει στ' αὐτὸ τὸ μυστήρια τῆς ζωῆς, ἂν ἐγὼ, κλείνοντας τὴς πόρτες μου, δοκιμάσω νὰ λευτερωθῶ ἀπ' τὰ δεσμά της;

«Τί ση·αίνει ἂν τὰ μαλλιά μου ἀσπρίζουν; Ἐγὼ εἶμαι πάντα νιός; ἢ πάντα γέρος; ὅσο κ' οἱ πῶο νιοὶ κ' οἱ πῶο γέροντοι τοῦτο.» τοῦ χωριοῦ.

«Καμ·όσοι ἔχουνε χαμόγελα γλυκά κι' ἀθῶα κι' ἄλλοι, στὰ μάτια τους, μαργιόλικες λάμπες.

«Ἄλλοι, πάλι, ἔχουνε δίκρια πού ῥέουνε στὸ φῶς τῆς μέρας, κι' ἄλλοι δάκρια πού τὰ κρύβουν τὰ σκοτάδια.

«Ὅλοι αὐτοὶ μ' ἔχουν ἀνάγκη ἐμένα κοὶ καιρὸ δὲν ἔχω νὰ κρυφομελετῶ: τί τάχα νὰ αἰ πέρα ἀπ' τῆς ζωῆς τὸ αἶνονοι!

«Μὲ τὸν καθέναν ἔχω μιὰ ἡλικία: τί πειράζει ἂν τὰ μαλλιά μου ἀσπρίζουνε;».

Κ. ΤΡΙΚΟΓΑΙΔΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

Γνωρίστηκα μὲ τὸ Γρηγόρη Βασιλά ἔνα Ἀπριλιάτικο μεσημέρι τοῦ 1909 στὴ Σμύρνη. Καὶ ὅμως, τὸνομά του δὲ μοῦ εἶταγε ἄγνωστο. Ἀκουστικὴ πολλὲς φορὲς στοὺς φιλολογικοὺς κύκλους καὶ σὲ Σμυρνιαώτικες συντροφίες, διαβάστηκε στὴν «Ἡμερησία», σὶδὸν «Ἐργάτι» καὶ στὴ «Νεότης» μὲ ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον. Παιδὶ ἀκόμα, εἴκοσι χρονῶνε, ζητάει ν' ἀνοίξει τοὺς μεγάλους δρόμους, τοὺς ἀγκαθερούς καὶ δυσκολοπέραστους. Τὸν βλέπω πάντα ἐλπιδοφόρο, ὀρμητικὸ, ρλογισμένο, ἀκάθεκτο, διψισμένο ν' ἀγωνιστῇ σ' ὧραις: πράξεις γιὰ τὰ γράμματα καὶ τὴ παιρῖδα.

Ὁ Τυρκοκὸς δὲν τὸν τρομάζει. Ἡ φτώχεια δὲν τὸν ἐξαφανίζει. Μέσα του βράζει. Ἀδύκοπα ἀπὸ τὴν πέννα του βγαίνουν φωτιές, οἱ ἐνθουσιασμοὶ του φλογίζουν τοὺς ραγίδες, τοὺς ξυπνάνε κοιμισμένους πόθους καὶ τοὺς ἀνοίγουν τὰ μάτια γιὰ τὸν ἐλεύτερο οὐρανὸ πού σιγὰ-σιγὰ ἀρχίνησε νὰ ξεσυνεφιάζει καὶ νὰ μᾶς δείχνει τὰ ἀσπρογάλαζα χρώματά του. Γλυκὲ φίλε καὶ ἀξέχαστε, τὰ λουλούδια πού πάντα ἀνθίζουν καὶ μοσκοβολοῦνε στὰ Ἰωνικά χωράφια καὶ σὲς ὄχιες τοῦ Μέλῃ, τὰ πότισες καὶ σὺ μὲ τῆς ἐλευτεριάς: τὸ δάκρυ, τὰ φύτρες βαθεῖα μὲ τὸ παλληκαρίσιο σκάμψιμό σου.

Πολλὲς φορὲς μοῦ εἶπε στὴ Σμύρνη: «Τὸ ξεκαθάρισμα τοῦ μυαλοῦ μου, τὴ δημοσιογραφικὴ ἐκδήλωσή μου, τὴν χρωστῶ ὀλακληροτικῶς στὸ δημοτικισμό». Ὁ «Νουμάς» καὶ ἡ «Ἀκρόπολις» ἔταιξιν μεγάλο ρόλο στὸ αἶσθημα τοῦ Βασιλά. Ἡ ἐλεύτερη καὶ ἐπαναστατικὴ ψυχὴ του, ἡ ὀρμὴ καὶ τὰ ἰδιαιτικά του, ποτίστηκαν ἀπὸ τὴς δροσοπηγῆς τοῦ δημοτικισμοῦ. Διάβασε τοὺς τολμηροὺς ἀγῶνες, ἐρεμε ἀπο χαρὰ γιατί θὰ μποροῦσε μιὰ μέρα νὰ βρεῖ στέγαγμα σὲς στῆλες των. Μπορῶ νὰ πῶ ἀκόμα, ὅτι πολλὲς φορὲς στὴ Σμύρνη, σὲ δημοσιογραφικὴ πρόχειρη δουλειά, σὲ ἐξέταση ζητημάτων τῆς κοινωνίας ἔγραφε «ἀλᾶ Ἀκρόπολις», χτυποῦσε μὲ τὸ βούρδουλά της, τσεκουράα ἀλύπητα, μὲ σπαρταριστὴ γλῶσσα, κεντοῦσε μὲ τὴ λαϊκότητά της οὐλὲς τὴς ψυχῆς. Μεγάλος ὁ θαυμασμὸς του στὸ Γαβριηλῖδη, σὶδὸν Ταγκόπουλο, σὶδὸν Ψυχάρι καὶ σὶδὸν Παλαμά. Μίλησαν κατὰβῖδα στὴν ψυχὴ του. Μιθῆτεψε στὴν σχολὴ των, ἀπ' αὐτοὺς πῆρε τὴ δύναμη κ' ἔδωσε φτερά στὸ ἐγὼ του. Ὁ κλο καὶ πολιτισμὸς ὁ δημοτικισμὸς. Ὁ κλο νικηφόρο καὶ θαυμα-

τουργό. Ὁ Βασιλάς ἀπὸ τὰ χρόνια ἔκεινα εἶχε διαβάσει τὴ νεώτερη φιλολογία μας μὲ ἔρωτα. Σ' αὐτὸ συνετέλεσε καὶ ἡ ἀγίκτη του στὸ βιβλίον. Πολλὲς φορὲς δὲν ἀγόρασε ψωμί. Τὰ βγαλμένα μὲ ἰδρωτὰ χρήματά του τᾶδινε στὸ βιβλιοπώλῃ μ' εὐχαρίστηση, χωρὶς στενοχώρια.

Τὸ δημοσιογραφικὸ τάλαντό του δὲν ἄργησε νὰ ἐκδηλωθεῖ καὶ νὰ ἐπικρατήσῃ ἐπιβλητικῶς. Εἶχε τὴ διεύθυνση τῆς καθημερινῆς ἐφημερίδας «Ἀμερόληπτος». Ἐγραφε τὸ ἄρθρο καὶ τὸ χρονογράφημα πολλὲς φορὲς νησιχός, ἐκλείνε τὰ μῖτια του στὸ τυπογραφεῖο μὲ τὴν πίκρα τῆς δουλειᾶς, ξυπνοῦσε ἀκύνιστος: καὶ εὐχαριστημένος, χωρὶς παράπονο καὶ ἀγκομαχητό, χωρὶς ἀπογοήτευση καὶ μοιρολόγια γιὰ τὴ ζωὴ. Τοὺς ἀγκαθερούς: δρόμους τοὺς ἀνοιγε μὲ τραγοῦδια, εἶχε τὴν ἀπόφαση τῆς νίκης καὶ δὲ γελᾶστηκε. Οἱ ἀγῶνες του κατὰ τῶν Τυρκοκῶν τὸν ἔφεραν στὴν Ἑλληνικὴ πρωτεύουσα. Μόνον ἐφόδιο καὶ ὄπλο εἶχε τὴν πεποίθησή του, τὸ ἐσωτερικὸ του ἐγὼ καὶ ζητοῦσε μιὰ εὐκαιρία νὰ τὸ φανερώσει. Δὲν περνάει πολὺς καιρὸς κ' ἀκούγεται τὸνομά του σὶδὸν «Πατρίδα». Ὁ κ. Γ. Βουτσινᾶς ἐννοίωσε ἀπὸ τὴν πρώτη σιγμὴ τὴν ἀξία του, τοῦδωσε θάρρος κ' ἐλευθερία, τὸν συμβούλεψε πατρικῶς, καὶ τοῦ ἀνέθεσε νὰ ἐξετάσει σοβαρὰ κοινωνικὰ ζητήματα καὶ τὸν χρησιμοποίησε ἀργότερα σὲ διάφορες ἀποστολές. Ὁ Βασιλάς δὲν ἄργησε νὰ πάρει τὴν πρώτη θέση στὴν Ἑλληνικὴ δημοσιογραφία. Σὲ τρία χρόνια μέσα τὸνομά του ἀκούγεται μ' ἐξαιρετικὸ ἐνθουσιασμὸ ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸ κόσμον.

Ὁ πόλεμος συνετέλεσε νὰ δείξῃ περισσότερο τὴς δυνάμεις του. Τὸν ἀντάμωσα στὰ Σέρβια ἀπεσταλμένο τῆς «Νέας Ἡμέρας» καὶ τὸν ξαναβρίσκω στὴ Θεσσαλονίκη. Ἀπὸ τὸ στρατὸ κ' ἡ νικηφόρο πέραςμά του πῆρα νέες δυνάμεις. Ἐξῆσε μαζί του καὶ ὑπόφερε, κουράστηκε, ἀγρύτησε, κοιμήθηκε κατὼ ἀπὸ τὸ τσαντίρι καὶ διάβηκε τὰ ὀρμητικὰ ποτάμια ἀφορὰ. Ἀπὸ τὸ δεύτερο πόλεμον παρουσιάζει στὴν «Νέα Ἡμέρα» τὴ μοναδικὴ στρατιωτικὴ ἱστορία «Πρὸς τὴν Σόφια». Οἱ Κιλκισσημάχοι εὐρῆκαν ἀτάξιο ἱστοριογράφον. Ὅλος αὐτὸς ὁ θυρικὸς ἀγῶνας τοῦ δευτέρου πολέμου, ἡ ὀρμὴ καὶ ἡ θυσία τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ζωγραφίστηκε σὲς σελίδες του μὲ Ὀμηρικὴ δύναμη, ἀπὸ τὴν πέννα του ξεχύθηκε μολύβι καὶ αἷμα, ἀνεπήδησαν οἱ σκοτωμένοι ἥρωες καὶ ζωνιάνεψαν οἱ στρατιῆς τοῦ Νικηφόρου Βασιλά. Εἶαν πολλοί: «Χαρὰ σ' αὐτοὺς πού ἔπεσαν. Ὁ Βασιλάς: τοὺς ἀπαθανάτισε». Κι' ἀλήθεια. Ἡ Ἑλληνικὴ ἱστορία θάβρει μέσα σὲς σελίδες του τὸ θρίαμβο τῆς φυλῆς καὶ θὰ διδάσκεται τὸ Ἑλληνόπουλο ἀπὸ τὴς περιγραφῆς τοῦ Βασιλά.

Ὁ ἀγαπημένος μας φίλος, ὁ ἀξέχαστος, δὲ θὰ σταματοῦσε μὲ τὸ ἱστορικὸ του ἔργο. Ἐννοίωθε μέσα του ἕναν κόσμον πλούσιο πνευματικῆς παραγωγῆς. Πολλὲς φορὲς μοῦ ἔλεγε ὅτι θὰ γράψῃ ἕνα Ἑλληνικὸ ρομάντο καὶ ἀργότερα ἕνα στρατιωτικὸν ἔργο γιὰ τὸ θέατρο. Μπροστά του ἀνοίχτηκε ἀνθοσπαρμένος ὁ δρόμος τῆς ζωῆς.

Ὅλα τοῦ χαμογελοῦσαν. ἀκόμα καὶ οἱ ἀνθρώποι πού τὸν εἶχανε πικράνει. Ἄν κρίνει κανένας ἀπὸ τὴν πνευματικὴν ἐργασία πού φανέρωσε σὲ πέντε χρόνια μέσα ἀσφαλῶς μποροῦσε νὰ προφητέψῃ ὅτι ὁ Βασιλάς στὰ τριαντατέντε χρόνια του θὰ εἶχε δημοσυργηθεῖ σὲ μιὰ ὑπέροχη καὶ σημαντικὴ δημοσιογραφικὴ προσωπικότητα.

Ἄλλὰ ἡ μοῖρα εἶναι σκληρὴ κι' ὁ θάνατος ἔρχεται ἀπάντεχος. Τὰ μάτια πού ἀστράφτουν φωτιές: κλεί-

νουν και τὰ γόνιμα χέρια νεκρώνονται. Ἀπάνω στοῦ λουλούδιασμα τῶν εἴκοσι ὀχτῶ χρόνων ὁ Βασιλᾶς ξαπλώθηκε νεκρὸς στοῦ νοσοκομείου τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ». Πολὺς ὁ πόνος καὶ βαθειὰ ἡ λύπη μας. Μᾶς ἔφυγε γιὰ πάντα ἓνας ἀπὸ τοὺς πρὸ ἀγαπημένους, τοὺς πρὸ φωτεινοὺς, τοὺς ἀλύγιστους καὶ σταθεροὺς. Γιὰ πολὺν καιρὸ ἀκόμη θὰ μᾶς βουρκώνει τὰ μάτια καὶ θὰ φέρνει τρικυμία στὴν ψυχὴ ἢ ἀνάμνηση τῆς δολόγλουκας ὁμορφίᾳς του. Μᾶς ἔφυγε ἀνέλπιστα τὴ στιγμὴ ποῦ ὄλων οἱ πόθοι καὶ τὰ ὄνειρα μελλομένης εὐτυχίας πρὸς αὐτὸν ἐστρέφονταν.

Γλυκὲ καὶ ἀξέχαστε φίλε, δέξου τὰ λουλούδια αὐτὰ ἀπὸ τοὺς πικραμένους σου. Πρὸς τὸ ἀχορτάριστο μνημοῦρι σου πάντα θὰ δέρνω τὸ κορμὶ μου καὶ θὰ ρίχνω λάδι στὴν ἄβυσσιν καντύλα σου. Παρηγοριά μας θάναι μονάχα τὸ συναπάντημα στὸν ἄλλο κόσμον. Εὐτυχισμένος γιατί ἐσὺ κοιμήθηκες γαλήνια μὲ τις δροσιὰς καὶ τοὺς ἀνθούς σου. Ἐκλείσεις τὰ μάτια τὴν ὥρα ποὺ εἶχες σφιχταγκαλιστῇ μὲ τὴ Δόξα. Εἶναι ὥρα καὶ ὁ θάνατος τῶν δοξασιμένων νέων. Ὁ τῆς τῶν δὲ χορταριάζει. Τὰ κυπαρίσσια πάντα σταῖζουν δροσιὰ καὶ οἱ ρίξε; τῶν τοὺς κρυφολένε τις μεσονύχτιες ὥρες τὰ πανηγύρια ποὺ γίνονται γι' αὐτούς. Ὅταν περάσει ὁ χρόνος ἡ λύπη γίνεται χαρὰ. Ἀπὸ τὴ Δόξα τῶν πέρνουν ζωὴ καὶ δύναμη γνωστοὶ καὶ ἄγνωστοι. Καὶ μακαρίζουν ἐκείνους ποὺ πέθαναν προτοῦ νὰ μαραθοῦν. Εἶναι ἀξέχαστος ὁ δροσερὸς ὁ θάνατος.

Μ. Α. ΡΟΔΑΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γραμμὴ Πειραιῶς—Κυκλάδων

Γραμμὴ Πειραιῶς—Ἀλεξανδρείας

Τὸ μὲ διπλοῦς ἑλικας καὶ μηχανὰς ἀφθάρτου ταχύτητος πολυτελείας καὶ ἀέσεως θαλαμηγὸν ἀτμόπλοιοι ΕΣΠΕΡΙΑ ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (Πορταλία Τροῦμπας).

Ἐκαστὴν ΠΕΜΠΤΗΝ, ὥραν 10.30 μ. μ. διὰ Σῶρον Τήνον, Ἀνδρον καὶ Κόρθιον.

Ἐκαστον ΣΑΒΒΑΤΟΝ, ὥραν 3 μ. μ. διὰ Ἀλεξάνδρειαν

Διὰ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

Ἐν Ἀθήναις. Γραφεῖα Γεν. Διευθύνσεως, ὁδὸς Ἀπελλοῦ ἀριθ. 1 καὶ εἰς τὰ Πρακτορεῖα ταξιδίων κ. κ. Θωμᾶ Κούκ καὶ Υἱοῦ, Ἀδελφῶν Γκιόλμαν καὶ Σ. Σωτιάδου, (Πλατεῖα Συντάγματος) καὶ Ἰωάν. Ρέντα (παρὰ τὸν ἡλεκτρικὸν σταθμὸν Ὀμο οἴας).

Ἐν Πειραιεῖ. Γεν. Πρακτορεῖον, ὁδὸς Φίλωνος, 44, (ὅπισθεν Ἀγίας Τριάδος).

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Μ. Π. Σαλβάγον, ὁδὸς Ἀντωνιάδου, 1 (Ἐκ τοῦ Πρακτορεῖου)

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γενικὸς Διευθυντὴς ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ

ΤΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Τὸ ταχύπλοον θαλαμηγὸν Ἑλληνικὸν ὑπερωκεάνειον

“ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ,”

ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς μέσφ Καλαμῶν—Πατρῶν κατ' εὐθείαν διὰ Ν. Ὑόρκην τὴν 13 Ἰουλίου.

Ἐπίσης τὸ μέγα Ἑλληνικὸν ὑπερωκεάνειον

“ΙΩΑΝΝΙΝΑ,”

ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς μέσφ Καλαμῶν—Πατρῶν κατ' εὐθείαν διὰ Ν. Ὑόρκην τὴν 20 Ἰουλίου.

Ὁ νεότευκτος ὑπερωκεάνειος κολοσσὸς

“ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ,,

ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς (μέσφ Καλαμῶν—Πατρῶν) κατ' εὐθείαν διὰ Νέαν Ὑόρκην τὴν 27 Ἰουλίου

Δι' ἐπιβάτας, εἰσιτήρια καὶ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : Πρακτορεῖον Ἑθν. Ἀτμοπλοίας ὁδὸς Ἀπελλοῦ 1. Ἀριθ. τηλ. 320.

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ : Γενικὸν Πρακτορεῖον Ἑθν. Ἀτμοπλοίας τῆς Ἑλλάδος, ὁδὸς Φίλωνος ἀρ. 44 (ὅπισθεν Ἀγίας Τριάδος). Ἀρ. τηλ. 127.

Οἱ θέλοντες νὰ ἐπικλιπῶσι θέτει ἀνάγκη νὰ δηλώσωσι ἐγκαίρως εἰς τὰ Κεντρικὰ Πρακτορεῖα τῆς Ἑταιρίας καὶ εἰς τοὺς κατὰ τόπους ἀνεγνωρισμένους ἀντιπροσώπους.

Ὑποστηρίζοντες τὰ Ἑλληνικὰ ἀτμόπλοια, ὑποστηρίζετε τὴν Σημαίαν ὅας, μεγαλύνετε τὴν Πατρίδα ὅας.